

ความหมายของศีล

สมาทานัง =
สภาวะที่เข้าไปตั้ง
ไว้ด้วยดี

หมายความว่าทำกายกรรม วาจกรรมทั้งหลาย ให้ตั้งไว้ด้วยดี ไม่
กระจัดกระจาย ไม่ชานไปด้วยความทุศีล

อุปธารณัง = ทรงไว้

เป็นที่รองรับของคุณธรรมเบื้องสูง มีสติปัญญา สัมมัตถาน อิทธิ
บาท อินทรีย์ พละ โภชณังค์ อริยมรรค เป็นต้น

สภาวะปกติ

มีทั้งปกติที่ดีและปกติที่ไม่ดี ดังนั้นสภาวะปกติ คือ กุศลศีลก็มี
อกุศลศีลก็มี

การรักษากายวาจาใจ ให้เรียบร้อยชื่อว่าศีลเพราะกระทำซึ่งเหตุ
แห่งกุศลธรรม มีความเจริญขึ้นด้วย

กามกุศล รูปกุศล อรูปกุศล เรียกว่าศีลก็ได้ เพราะศีลเกิดขึ้นทุก
ระดับทั้งกามาวจร รูปาวจร อรูปาวจร โลกุตตระ

เศียร ลีระ ลีสะ

ศีลประดุจศีรษะ หากบุคคลศีรษะแตก หัวขาดแล้ว อวัยวะอื่นก็พัง
พินาศไป ฉะนั้น ผู้ที่ศีลพังไปหมดแล้วคุณธรรมอื่นๆก็ไม่สามารถ
เกิดขึ้นในกระแสชีวิตได้เลย

ศีล

แปลว่าเย็น ศีลสามารถดับกิเลสทั้งหลายของสัตว์ให้สงบลงได้จึง
เรียกว่าศีล ดับความเร่าร้อนของกิเลส ไฟทั้งหลายคือราคะ โทสะ
โมหะ ความไม่เดือดร้อนใจ อวิปปปฏิสาร ปราโมทย์ ปิติ ปัสสัทธิ สุข
โสมนัส ไม่ได้อยู่แค่พฤติกรรม วาจกรรม แต่ไปถึงสมาธิและปัญญา
ด้วย (ปหาน)

ศีลในระดับต่างๆ

กามาวจรกุศล

กามาวจรกุศล ขณะกุศลจิตเกิดขึ้น กำกับพฤติกรรมทางกายกรรม วจีกรรม ให้เป็นไปเรียบร้อยดีงาม ไม่กระจัดกระจาย ไม่ชานไป

จัดว่าเป็นศีล เพราะ กำจัดกายทุจริต วจีทุจริต อาชีพที่ผิดพลาด เป็นสภาพของความเรียบร้อยดีงาม

เป็นเหตุให้กุศลธรรมเจริญขึ้น ศรัทธา ความเพียร สติ สมาธิ ปัญญา เกิดขึ้นที่จิตที่เป็นไปในกามาวจรกุศล พัฒนามาจากพฤติกรรมทางกายกรรม วจีกรรมที่เป็นไปเรียบร้อยดีงาม เป็นปัจจัยให้เกิดปราโมทย์ ปิติ ปัสสัทธิเป็นไปในเบื้องต้น

รูปาวจรกุศล

ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน (ปัญจฌาน) ในนั้นมีไม่มีวิตถ้อย แต่มีเจตนาศีล และเจตสิกศีล คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ ที่กำกับพฤติกรรมทางกายกรรม วจีกรรม ให้มั่นคงตั้งมั่นด้วยดี ในนั้นมีศีลอยู่แต่ไม่ใช่ศีลที่เป็นวิริตี

อรูปาวจรกุศล

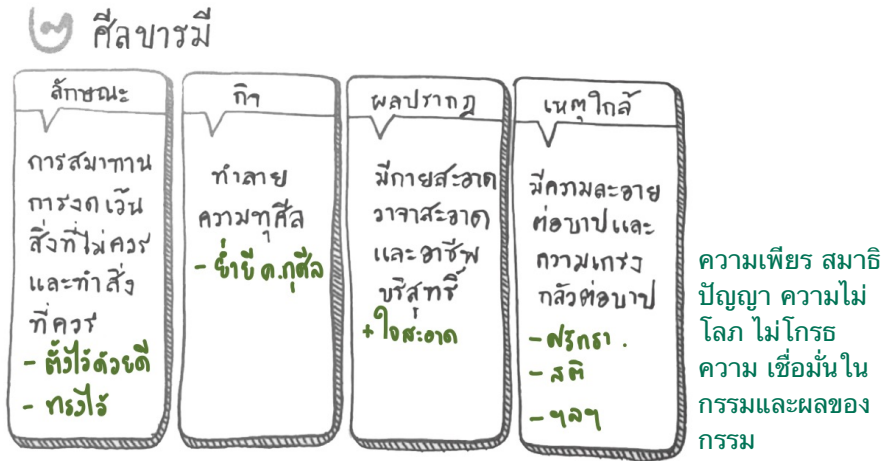
อากาสนัญญาตนกุศล วิญญานัญญาตนกุศล อากิญจัญญายตนกุศล และเนวสัณญานาสัณญายตนกุศล ก็ยังจัดว่าเป็นศีลเพราะมีเจตนา และอโลภะ อโทสะ อโมหะ

โลกุตตรจิต

เมื่อมัคคจิตเกิดขึ้น ตอนนั้นมีวิริตีประชุมครบ คือสัมมา วาจา สัมมาภังค์ มั่นตะ สัมมาอาชีวะ เป็นศีล สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็นสมาธิ

สัมมาทิฎฐิ สัมมาสังกัปปะ เป็นปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา ประชุมในโลกุตตรธรรม เรียกว่าเป็นศีล สมาธิ ปัญญาที่สมบูรณ์แบบ

ลักษณะที่จิตตกะ

ลักษณะ มีการรักษากาย วาจา ให้สุภาพนุ่มนวลไว้ด้วยดีเป็นลักษณะหรือเป็นพื้นฐานของมูลเหตุของกุศลธรรมทั้งหลาย

สติปัญญานี้เกิดกับเราไม่ได้เพราะพื้นฐานระดับกุศลศีลไม่หนาแน่น ไม่เสพบ่อยๆ ไม่ฝึกบ่อยๆ ให้ต่อเนื่อง ต้องไม่หยุดแช่อยู่

กิจรส ทำลายความเป็นผู้ไม่มีศีล มีการรักษาความสุภาพนุ่มนวลของกาย วาจาไว้ได้

สัมปตติ คุณสมบัติ ความสมบูรณ์ด้วยคุณอันปราศจากโทษ กรณีแห่งความไม่โลภ ไม่โกรธ ปัญญา ที่เข้าไปอยู่ในใจทำให้สภาพหรือคุณภาพใจนั้นมั่นคงอ่อนโยน

ปัจจุปัญฐาน ผลปรากฏ ความบริสุทธิ์ทางกาย วาจา ใจ เป็นต้น เป็นผลของศีล ประพฤติกรรมที่ไร้โทษ

ภิกษุไม่รู้จัก โค เหมือนคนไม่รู้จักศีล

บุคคลไม่รู้จัก โค เอาสุนัขจิ้งจอกมาเลี้ยง จึงถูกสุนัข
จิ้งจอกกัดตาย

หากไม่รู้จักศีล เอาตัณหา มานะ ทิฏฐิมาเลี้ยง พอโลภะ
โทสะ โมหะโตขึ้นมาก็ถูกกัด เครียดกลุ่มทุกข์เดือดร้อน

รักษาศีลแล้วยังเครียด ทุกข์ กำหนด ชัดเคื่อง มัวเมา ลุ่ม
หลง แปลว่าถูกตัณหา มานะ ทิฏฐิกัดเอาแล้ว

อานิสงส์ของศิลปิน

ศิลปินต้องเป็นปัจจัยแก่อาชีพปฏิสนธิ จนถึงพ้นจากกิเลสและกองทุกข์

๔. อานิสงส์ของศิลปิน

(ก) บุคคลผู้รักาศิลปะนั้น มีจิตใจผ่องใส สามารถได้รับอานิสงส์และคุณเป็นอันมาก ผู้มีจิตใจผ่องใสนั้น มีความปิติยินดีเกิดขึ้น เรียกว่า **นุโลปิติ ปาโมชชะ** (นุโลปิติ - เป็นปิติที่เกิดขึ้น)

(ข) บุคคลที่มีปิติเกิดขึ้นนั้น มีความสงบทั้งกายและใจ เรียกว่า **ปัสสัทธิธรรม** เกิดขึ้น

(ค) บุคคลที่ปัสสัทธิธรรมเกิดขึ้นนั้น มีความสุขทั้งกายและใจ เรียกว่า **สุขเกิดขึ้น**

(ง) บุคคลที่มีสุขนั้น มีความ**ตั้งมั่นในสมาธิ**

(จ) บุคคลที่สมาธิตั้งมั่นนั้น ย่อมรู้เห็นในสิ่งที่ถูกต้อง เรียกว่า **ยถาภูตญาณเกิดขึ้น** ยถาภูตญาณเกิดขึ้นในบุคคลใด บุคคลนั้นมีความเบื่อหน่ายในวิภวสังสาร เรียกว่า **เกิดนิพพิททา หรือเกิด พลววิปัสสนาญาณ นิพพิททา ต่างจากโทสะ**

(ฉ) บุคคลที่พลววิปัสสนาญาณเกิดขึ้นนั้น ปราศจากความต้องการ คือ **มัคคญาณ** เกิดขึ้น

(ช) บุคคลที่มัคคญาณเกิดขึ้นนั้น เรียกว่า **วิมุตติ คือได้รับบอร์หัตผล**

(ซ) บุคคลที่ได้บอร์หัตผลนั้นเกิด **ปัจจเวกขณะญาณ** สามารถเข้าถึง **อนุภาทิเสสนิพพานได้** (หรือ) เข้านิพพานได้โดยไม่มีชั้น ๕ เหลือ (ในอังคุตตรนิกาย ๓/ หน้า ๕๑๕) อีกนัยหนึ่ง ผู้สมบูรณ์ด้วยศีล มีอานิสงส์ดังนี้

(๑) ผู้มีความสมบูรณ์ด้วยศีล รักษาศีลด้วยความไม่ประมาทนั้น ย่อมได้รับทรัพย์สมบัติเป็นอันมาก

(๒) ผู้มีความสมบูรณ์ด้วยศีลนั้น มีชื่อเสียงขจรไป

(๓) ผู้มีความสมบูรณ์ด้วยศีลนั้น จะเข้าไปท่ามกลางพุทธบริษัท ก็เข้าไปได้อย่างองอาจ โดยไม่หวาดกลัว

(๔) ผู้มีความสมบูรณ์ด้วยศีลนี้ เมื่อทำกาละ ก็ไม่ตายไปด้วยโมหะ มีการพิจารณา ศีลกุศลด้วยจิตสงบ

(๕) ผู้มีความสมบูรณ์ด้วยศีลนั้น หลังจากตายแล้วสามารถไปเกิดมนุษย์โลกและเทวโลกได้ดังนี้ (จากที่ ๒/หน้า ๗๓, อี. ๒/หน้า ๒๒๑, วิ. ๓/หน้า ๓๒๒)

จบอานิสงส์ของศิลปิน

ศีลหมวด ๒

จาริตตศีล

สิกขาบทต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับ อุบิซฌายวัตร, อาจารย์วัตร เป็นต้น เรียกว่า จาริตตศีล

การปฏิบัติต่อพ่อแม่ หากหงุดหงิด มีศรัทธา เจตนา ความเพียร ที่เป็นไปกับอกุศล เป็นอกุศลจาริตต

วาริตตศีล

พระพุทธองค์ได้บัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ ที่เป็นข้อฝีกมีปาราชิกสิกขาบท เป็นต้น เรียกว่า วาริตตศีล

ข้อแตกต่างของจาริตตศีลและวาริตตศีล

จาริตตศีลนั้นหากไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มีโทษ แต่หากปฏิบัติได้ก็เป็นสิ่งที่ดี เช่นการปฏิบัติต่อบิดามารดา

ส่วนการที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติห้ามล่วงละเมิดเลยแม้ด้วยเหตุแห่งชีวิต นี้เป็นวาริตตศีล

แม้กระนั้น หากไม่ทำจาริตตให้บริบูรณ์แล้ว การทำวาริตตให้บริบูรณ์ก็เป็นไปได้ยาก

พระพุทธองค์ได้บัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ ที่เป็นข้อห้ามมีปาราชิกสิกขาบท เป็นต้น เรียกว่า วาริตตศีล

ความแตกต่างกันของจาริตตศีล กับ วาริตตศีล คือ (ไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มีโทษ ถ้าปฏิบัติได้ก็เป็นการดีนี้ เรียกว่า จาริตตศีล

พระพุทธองค์ได้บัญญัติไว้แล้วว่า ห้ามล่วงละเมิดสิกขาบทเหล่านั้น แม้ด้วยชีวิต ให้รักษาสิกขาบทเหล่านั้นเหมือนกับการรักษาชีวิตของตน นี้เรียกว่า วาริตตศีล)

โดยแท้จริงแล้ว ภิกษุผู้เป็นสัตถวิหาริก หากไม่ได้กระทำวัตร ตามที่พระพุทธองค์ได้บัญญัติไว้ นั่นต้องอาบัติทุกกฏ ถ้าจะกล่าวว่า สัตถวิหาริก ไม่ปฏิบัติวัตรไม่มีโทษนั้นไม่ได้เลย ต้องปฏิบัติจารีวัตร ตามพระศาสดาบัญญัติไว้ทุกประการ

จาริตตศีล, วาริตตศีล แม้ว่าจะเว้นจากทุจริตเหมือนกันก็ตาม

(๑) สภาวะของทุจริตนี้ สามารถให้ปฏิสนธิในอบายภูมิได้อย่างแน่นอน การเว้นทุจริตอย่างนี้ เป็นวาริตตศีล

(๒) สภาวะของทุจริตนี้ สามารถให้ปฏิสนธิในอบายภูมิได้ หรือจะไม่ให้ผลก็ได้ การเว้นทุจริตอย่างนั้นก็ดี การมีความเคารพในผู้มีอายุทั้งหลายก็ดี เป็น จาริตตศีล

(ณ) โสดาบันบุคคล สกหาคามีบุคคล ที่ได้กระทำจาริตตศีล ๔ ข้อที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำนกระทำให้ด้วยจิตที่เป็นทวิภูจิตวิปยุตต์เท่านั้น ไม่มีเหตุที่จะไปอบายได้

(ญ) สำหรับสามัญบุุคคล ที่จะไปสู่อบายหรือไม่นั้น อยู่ที่ทวิภูจิตสัมปยุตต์จิต และทวิภูจิตวิปยุตต์จิตเท่านั้น อุบาสกผู้ตั้งอยู่ในสรมคุณและรักษาศีล ๕ ได้เป็นอย่างดีนั้น ถือว่าเป็นอุบาสกผู้มีศีล ถ้ามีการรักษาศีล ๔ และตั้งอยู่ในสรมคุณอย่างสมบูรณ์แล้วจะไม่ไปสู่อบาย การรักษาศีล ๕ นั้น จะไม่พ้นจากอบายได้ ไม่เห็นมีใครแสดงไว้ อพรหมจริยวิรตี, วิกาลโกชนาวีรตี, เป็นต้น ศีล ๔ ข้อหลังนั้นนับเข้าเป็นจาริตตศีลก็ควร

๑๓๕

พระโสดาบันเป็นต้น กระทำต่อบิดามารดาเป็นจาริตตศีลที่ไม่มีทวิภูจิตตสัมปยุตต์แล้ว และทวิภูจิตตวิปยุตต์นั้นก็ไม่น่าลงสู่อบาย

แม้ในขณะที่เสวยกามคุณ พระโสดาบันเป็นต้นก็เสวยกามคุณแบบไม่มีทวิภูจิตตสัมปยุตต์ ส่วนบุุคคลทั้งหลายยังเสวยกามคุณด้วยทวิภูจิตตสัมปยุตต์บ้าง ทวิภูจิตตวิปยุตต์บ้าง

อาภิสมาจาริกศีล กับ อาทิพรหมจริยกศีล

อาภิสมาจาริกศีล

อภิ แปลว่า ยิ่ง
สมา แปลว่า การประพฤติดี
อภิสมาจาร แปลว่า การประพฤติดียิ่ง
อภิสมาจาริกศีล เป็นศีลที่ดียิ่ง เพื่อจะเป็นปัจจัยในการบรรลุ
มรรคและผล

อาทิพรหมจริยกศีล
(อาชีวะภูมิกศีล)

อาทิ แปลว่า เบื้องต้น
พรหมจริย แปลว่า การประพฤติอริยมรรค
อาทิพรหมจริย แปลว่า การประพฤติศีลอันเป็นเบื้องต้น ให้สมบูรณ์
เพื่อการประพฤติอริยมรรค
การประพฤติอันประเสริฐต้องประพฤติศีลอันเป็นเบื้องต้น ให้
สมบูรณ์ เพื่อจะทำอริยมรรคให้เกิดขึ้น
สูงสุดของพรหมจรรย์คือมรรคพรหมจรรย์
อาชีวะภูมิกศีล เป็นศีลที่เก็บรายละเอียด มีเจตจำนง ความตั้งใจ
ตั้งใจที่จะทำกายให้สะอาด ปิดบาปทางกายกรรม วาจกรรมทั้ง ๔
และฝึกในการเลี้ยงชีพให้สะอาดบริสุทธิ์

อาชีวะภูมิศาสตร์กับ ศิล ๕ อันไหนประเสริฐกว่ากัน

หมู่วัดทั้งหลายถูกความมืดปกปิด จึงประพาศิตุจริตทางกายบ้าง วาจาบ้าง อาชีพบ้าง พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า อาชีวะภูมิศาสตร์ เห็นควร แก่สัตว์ในเบื้องต้น จึงทรงอบรมหมู่วัดด้วยอาชีวะภูมิศาสตร์ เพื่อให้ กระแสชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย หลุดพ้นทุจริตให้เบาบางลง

เมื่อทุจริตทั้งหลายเบาบางลง พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนศิลปะ ศิล๘ ต่อไป

อาชีวะภูมิศาสตร์เหมาะแก่ผู้ที่ไม่เคยอบรมมาก่อน เป็นศิลปะเบื้องต้นที่จะเป็นปัจจัยต่อการบรรลุอริยมรรค สัมมาสัมมัตตะ สัมมาวาจา สัมมาอาชีพะ เป็นศิลปะในองค์มรรค

นอกจากอาชีวะภูมิศาสตร์แล้ว ศิลอื่นๆ เช่นศิลปะ ๕ เป็นอาภิสมาจาริกศิลปะ ศิล๕ เป็นปาฏิโมกข์สังวรศิลปะ เป็นศิลปะหลักศิลปะประธานของพระมี ๒๒๗ ข้อ เป็นปาฏิโมกข์สังวรศิลปะ ของพระภิกษุณี ๓๑๑ ลิกขาบทเป็นปาฏิโมกข์สังวรศิลปะ

จริงๆ เป็นปัจจัยเอื้อแก่กัน อาชีวะภูมิศาสตร์ ชับเน้นว่าเป็นหนึ่งในองค์มรรค คือสัมมาวาจา สัมมาสัมมัตตะ สัมมาอาชีพะ คือพูดถึงวิรัตติ แต่ศิลปะ ๕ ซึ่งเป็นปาฏิโมกข์สังวรศิลปะ มีทั้งเจตนาศิลปะ เจตลิกศิลปะ สังวรศิลปะ อวิติกมศิลปะ รวมถึงกุศลจิตตูปบาททั้งหมดในนั้น ดังนั้นศิลปะ ๕ จึงประเสริฐกว่า

อาชีวะภูมิศาสตร์ ชับเน้นภาคปฏิบัติการตัวสภาวะธรรมจริงๆ พูดถึงศิลปะโดยตรง แต่ปาฏิโมกข์สังวร พูดถึงศิลปะ โดยอ้อมและศิลปะโดยตรง

หากให้สมาทานอาชีวะภูมิศาสตร์แล้วปฏิบัติเลย หากไม่มีอธยาศัยจะเจริญได้ยากเพราะไม่เข้าใจที่มา